

hvis Sammenhæng med hele den produktive Virksomhed klarlægges. Igennem en Række Beregninger vises det, hvorledes den indenlandske Produktion er i Stand til at „føde“ Krigen — hvorledes det skal gaa bagefter er et Spørgsmaal for sig, som Forf. stiller uden for denne Under-søgelses Rammer. Det kan jo ikke nægtes, at alt hvad man har hørt og læst fører til, at man stadig er paa Spring med Modsigelser mod hele denne Fremstilling af Tysklands økonomiske Styrke. Paa den anden Side synes alt saa nøgternt og uhildet set og fremstillet, at den udenforstaaende, der ønsker at dømme om Tysklands økonomiske Modstandskraft, vanskeligt vil kunne afvise Berettigelsen af Forf.'s Slutningsord: „Jag har sannolikt haft bättre tilfälle at bilda mig en mening om denna sak än ententens statsmän och jag har kunnat göra det med mera ro. Jag önsker lägga fram denna mening i det syftet att alt det fruktansvärda, som för hela mänskligheten ligger i en förlängning af kriget, åtminstone icke må komma öfver världen endast därför, att man allt fortfarande räknat fel med hänsyn till Tysklands ekonomiska motståndskraft“.

E. C.

A. FRAENKEL: Verden med dansk Maal eller Danmark med Verdensmaal. 247 Sider. G. E. C. Gads Forlag. Kjøbenhavn 1916.

Den foreliggende Bog hører til den af Verdenskrigen fremkaldte Literatur. Gennem en Udvikling af Englands og Tysklands nyere Historie søger Forf. at paavise Betingelserne for Krigens Udbrud for derefter i et Afsnit om Danmark at uddrage den Lære, som Krigen rummer for dansk Erhvervsliv. Paa den mærkeligste Maade brydes dog Sammenhængen ved Afsnit, som kun har ringe eller slet ingen Forbindelse med Emnet; dette gælder saaledes det i sig selv interessante Kapitel „Expansion“, som indeholder en Fremstilling af Det østasiatiske Kompagnis Ud-

hvis Sammenhæng med hele den produktive Virksomhed klarlægges. Igennem en Række Beregninger vises det, hvorledes den indenlandske Produktion er i Stand til at „føde“ Krigen — hvorledes det skal gaa bagefter er et Spørgsmaal for sig, som Forf. stiller uden for denne Undersøgelses Rammer. Det kan jo ikke nægtes, at alt hvad man har hørt og læst fører til, at man stadig er paa Spring med Modsigelser mod hele denne Fremstilling af Tysklands økonomiske Styrke. Paa den anden Side synes alt saa nøgternt og uhildet set og fremstillet, at den udenforstaaende, der ønsker at dømme om Tysklands økonomiske Modstandskraft, vanskeligt vil kunne afvise Berettigelsen af Forf.'s Slutningsord: „Jag har sannolikt haft bättre tilfälle at bilda mig en mening om denna sak än ententens statsmän och jag har kunnat göra det med mera ro. Jag önsker lägga fram denna mening i det syftet att alt det fruktansvärda, som för hela mänskligheten ligger i en förlängning af kriget, åtminstone icke må komma öfver världen endast därför, att man allt fortfarande räknat fel med hänsyn till Tysklands ekonomiska motståndskraft“.

E. C.

A. FRAENKEL: Verden med dansk Maal eller Danmark med Verdensmaal. 247 Sider. G. E. C. Gads Forlag. Kjøbenhavn 1916.

Den foreliggende Bog hører til den af Verdenskrigen fremkaldte Literatur. Gennem en Udvikling af Englands og Tysklands nyere Historie søger Forf. at paavise Betingelserne for Krigens Udbrud for derefter i et Afsnit om Danmark at uddrage den Lære, som Krigen rummer for dansk Erhvervsliv. Paa den mærkeligste Maade brydes dog Sammenhængen ved Afsnit, som kun har ringe eller slet ingen Forbindelse med Emnet; dette gælder saaledes det i sig selv interessante Kapitel „Expansion“, som indeholder en Fremstilling af Det østasiatiske Kompagnis Ud-

viklingshistorie, saavel som det betydeligt mindre interessante Afsnit „Georgeismen“.

Det vilde være uretfærdigt ikke at anerkende det omfattende Arbejde, der ligger til Grund for Bogen, og det skal ligeledes være indrømmet, at der opereres med ikke saa ganske faa Brikker; Udenrigspolitik, Geografi, Filosofi og Økonomi er hver for sig rigeligt repræsenteret i de anstillede Betragtninger. De historiske Afsnit giver, om end Omfanget af det meddelte Stof synes meget tilfældigt, en Mængde interessante Oplysninger. Hermed er Bogen dog ikke udtømmende karakteriseret. I overvejende Grad maa Dommen over en Bog som den her foreliggende bero paa, hvorledes Forf. behandler de Begivenheder, der hører vor egen Tid til. Paa dette Punkt synes Forf.'s Vurdering ikke altid at være tilstrækkelig vel begrundet. I sin Omtale af Krigens Betydning og sandsynlige Følger gør Forf. Rede for de politiske og økonomiske Sammenslutninger, som kan ventes efter Krigen; men rent bortset fra den overordentlige Usikkerhed, der endnu klæber ved Drøftelser af denne Art, maa det siges, at Forf. ikke saa strengt som ønskeligt har holdt sig fri for saadanne Overdrivelser, som man vel kan tilgive Politikere i de krigsførende Lande, men ikke Økonomer. Og det er utvivlsomt for ensidigt at ville opgøre Krigens Regnskab alene paa Grundlag af Sammenslutninger af økonomisk eller politisk Art mellem Landene indbyrdes — uden Hensyn til de vidtrækkende økonomiske Foranstaltninger af indenrigspolitisk Art, som Krigen har givet Anledning til i krigsførende som neutrale Lande, Foranstaltninger, der indeholder veltalende Vidnesbyrd om, hvilke Opgaver Statsmagten er i Stand til at tage op til Skabelse af Orden og Organisation i Samfundet. I det hele taget behandles de Problemer, som bunder i de sociale Modsætninger, kun saare ufuldstændigt, skønt det dog er givet, at Fremtidens økonomiske Politik overalt i stadig højere Grad vil blive præget heraf.

Bogen indeholder en Mængde Udtalelser, som maa skyldes Uklarhed i Tanken, og som man kun kan læse med Undren. Et enkelt typisk Eksempel skal nævnes. Ved Omtalen af Monopoler udtales det lejlighedsvis om den progressive Beskatning (af Meningen fremgaar det, at der tænkes paa direkte Skatter), at denne, forsaavidt Indtægterne da ikke naar meget højt op, mere er et Udtryk for Misundelse end for Finansklogt, og at den egentlig er uden virkelig Mening. Om nogen Begrundelse af dette Standpunkt er der ikke Tale. At den progressive Skat efter de nyere finansvidenskabelige Forfattere kan begrundes ganske selvstændigt, har Forf. aabenbart overset, og at — bortset herfra — Progressionen er nødvendig for at modarbejde de indirekte Skatters ganske modsatte Tendens, lades ligeledes uomtalt. Paa det Sted, hvor den paagældende Udtalelse er anbragt, er den derhos aldeles umotiveret; i hvert Fald kunde Forf. nok have fundet en ligesaa passende Lejlighed til at udtale sig om sin Stilling til Fordelingen af den indirekte Skattebyrde.

Forf.'s Hensigt med Bogen er at anspore sine Landsmænd til forøget Energi i den økonomiske Virksomhed efter Krigen. Dette kan kun være gavnligt. Særlig indtrængende gøres der opmærksom paa den Fare, som truer vort Erhvervsliv, hvis vor Landbrugseksport efter Krigen bliver besværliggjort. I de positive Forslag, Forf. stiller til Imødegaaelse af Vanskelighederne, er der dog ikke noget særlig overraskende eller originalt.

Christian Olsen.

AXEL RUBOW og CHR. THORSEN: Samfundslære for Handelskoler, Gymnasier og Ungdomsskoler. 134 Sider. G. B. N. F. Kjøbenhavn 1916.

De sidste Aars indgribende Forandringer i Danmarks Forfatnings- og Forvaltningsforhold havde efterhaanden skabt